

Scholieren vinden dat een school waar iedereen hetzelfde profiel heeft, geen goed idee is. Ze stellen zich vragen over het draagvlak voor sociale mix bij ouders en scholen en hameren op de nood aan een betere schoolloopbaanbegeleiding.

De leerlingen vinden dat het inschrijvingsrecht in het secundair moet verschillen van het basisonderwijs. Een ander onderwijsniveau en een andere manier van school- en studiekeuze vragen andere regels. De scholieren willen een fair inschrijvingsrecht waarbij iedere leerling evenveel kans heeft om zich in te schrijven in een school naar keuze met duidelijke regels over het weigeren van leerlingen. Tot slot vragen ze een strengere controle en feitelijke sanctionering.

*De Vlaamse Scholierenkoepel pleit voor **een vereenvoudigd en tegelijkertijd versterkt inschrijvingsrecht**, want de kansarme en kansrijke leerlingen zijn slechter verspreid over de Vlaamse en Brusselse scholen dan tien jaar geleden.¹*

1 Situering

1.1 Waarom dit advies?

Scholieren hebben rechten en plichten. Een van de belangrijkste is het recht om ingeschreven te worden in de school van keuze. Vlaams onderwijsminister Hilde Crevits kondigt in haar beleidsnota een vernieuwing van het inschrijvingsrecht aan.

De onderwijscommissie van het Vlaams Parlement organiseert bijeenkomsten met vertegenwoordigers van de ouders, de steden en gemeenten, het onderwijsministerie, de schooldirecties en experts. De leerlingen van het secundair onderwijs komen niet aan het woord. De Vlaamse Scholierenkoepel vzw (VSK) vindt dat **ook de scholieren hun mening moeten kunnen geven** over de inschrijvingsregels voor ouders en scholen.

1.2 De scholierenkoepel en het inschrijvingsrecht

De Vlaamse Scholierenkoepel heeft een rol in de toepassing van het bestaande inschrijvingsrecht, bijvoorbeeld door het organiseren van infosessies voor leerlingen in een aantal LOP-regio's. De VSK-site rechtenopschool.be is een handig overzicht van de rechten en plichten van leerlingen in meer dan honderd vragen, ook over inschrijven op school. VSK blijft berichten ontvangen over het niet correct toepassen van de

¹ Onderzoek van het Vlaamse leerlingenbestand door de onderwijs economen Steven Groenez en Thomas Wouters (KU Leuven, 2013)

regels. Sommige scholen gebruiken extra voorwaarden zoals hoge rapportcijfers. Men weigert scholieren omdat er gezegd geen plaats meer is. Ouders en leerlingen worden ontmoedigd om zich in te schrijven.

1.3 Mening en ideeën van leerlingen

Deze tekst is het resultaat van een inspraaktraject met jongeren uit het secundair onderwijs. Op 15 november 2014 spraken 20 leerlingen uit verschillende scholen van de onderwijsnetten op een inspraakmoment van de Vlaamse Scholierenkoepel met elkaar over de uitgangspunten van het inschrijvingsrecht. In maart 2015 namen **296 scholieren uit 141 verschillende scholen** deel aan een online enquête over inschrijven in het secundair. Een werkgroepje besprak de enquêteresultaten op 1 april en deze adviestekst werd onder de loep genomen door de 28 leerlingen uit het gewoon en buitengewoon secundair die de organisatie besturen.

Het advies geeft geen antwoord op alle vragen die politici en andere beleidsmakers hebben over sociale mix en inschrijvingsrecht. Deze voorstellen gaan enkel over het gewoon secundair en nog niet over de bijzondere situatie van het buitengewoon onderwijs en het Nederlandstalig onderwijs in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest. Er is wel al een aparte tekst van de scholierenkoepel over leerlingenparticipatie en lokaal onderwijsbeleid².

2 Doel van het inschrijvingsrecht

Er is een groeiende apartheid in het onderwijs in Vlaanderen. Bepaalde bevolkingsgroepen gaan naar bepaalde scholen. Arm en rijk komen elkaar amper tegen in het secundair onderwijs in Vlaanderen. **Negen op de tien deelnemers aan de VSK-enquête vinden het een goed idee dat je in elke secundaire school jongeren van verschillende groepen (arm, rijk, andere afkomst of niet) in de samenleving kan tegenkomen.** Scholieren vinden scholen waar iedereen hetzelfde profiel heeft, geen goed plan. Zo ontnemen je jongeren leer- en ontwikkelingskansen. Welke leerlingen samen in de klas zitten, heeft een invloed op hoe die leerlingen denken over bijvoorbeeld moslims of werklozen.

De Vlaamse Scholierenkoepel vraagt zich af of er voldoende steun is voor sociale mix bij ouders en scholen. Bewust en onbewust houden zij de scheiding in stand vanuit de overtuiging dat scholen met veel kansarme (lees allochtone) leerlingen minder goede scholen zijn. Bijna het hele school- en onderwijsbeleid spelen een rol: wel of niet een hoge schoolrekening, sterk uitgebouwde of zwakke leerlingen- en studiekeuzebegeleiding, wel of niet studiehulp, een grote of beperkte keuze aan levensbeschouwelijke vakken ...

Het inschrijvingsrecht is noodzakelijk, maar is slechts één manier om te werken aan sociale mix. Voor leerlingen begint sociale mix bij het contact tussen leerlingen uit de verschillende onderwijsvormen aso, bso, kso en tso. De scholierenkoepel roept de schoolbesturen en het schoolpersoneel dan ook op om activiteiten te organiseren voor ontmoeting over de klassen, richtingen en onderwijsvormen heen. En waar blijven de initiatieven om kansarme leerlingen te helpen kiezen voor scholen met vooral kansrijke leerlingen?

² Zie ook www.scholierenkoepel.be/mijn_mening/spreekbuismethodieken/platforms (kader onderaan)

3 Andere regels voor het secundair

3.1 Verschil met het basisonderwijs

Het secundair is een ander onderwijsniveau dan het basisonderwijs. Ouders beslissen in welke basisschool hun kind wordt ingeschreven, leerlingen wonen meestal dicht bij de school en er zijn geen studierichtingen. Voor het secundair is dat anders. Een ander onderwijsniveau en andere schoolkeuzeprocessen vragen andere regels.

3.2 Toelatingsvoorwaarden

Op dit moment kan je als leerling uit heel wat studierichtingen kiezen. In gesprekken over de modernisering van het secundair onderwijs en het nieuwe inschrijvingsrecht stellen sommige schooldirecties dat te veel leerlingen een 'onlogische' en dus foute studiekeuze kunnen maken, bijvoorbeeld van 4 Kantoor naar 5 Bakkerij. De directies vragen om een aantal studiekeuzes onmogelijk te maken.

VSK ziet het anders. Er zijn verschillende factoren die hier spelen. Zo hebben leerlingen en ouders onvoldoende zicht op het volledige opleidingsaanbod. Sommige leerlingen weten niet goed wat ze zelf willen en kunnen doen. Het advies van de klassenraad biedt niet altijd houvast. **De schoolloopbaanbegeleiding op sommige scholen is onvoldoende ontwikkeld.** Een op het eerste zicht vreemde studiekeuze kan toch nieuwe kansen en motivatie bieden. Met het eenzijdig beperken van de keuzevrijheid legt men de verantwoordelijkheid voor het maken van verkeerde studiekeuzes bij leerlingen en ouders, terwijl het gaat om een gedeelde verantwoordelijkheid.

3.3 Wie mag de school weigeren?

Als het van de scholieren afhangt moeten de scholen, als er plaats is, zo goed als alle leerlingen inschrijven. Rapportcijfers van een andere school mogen geen rol spelen. Het evaluatiebeleid verschilt namelijk van school tot school en de methodes van leerkracht tot leerkracht.

Meer dan de helft (58,69%) stemt er mee in dat de school een leerling mag weigeren als hij of zij vroeger in dezelfde school aan de deur is gezet. 24,92% vindt dat een school de inschrijving mag weigeren van een leerling die in een andere school is buitengezet. De leerlingen wijzen er wel op dat ook buitengesmeten jongeren zich kunnen herpakken en dat een overleg met de leerling, de ouders, de leerlingenbegeleiding en het CLB aangewezen is om uit te maken of de inschrijving toch niet kan doorgaan. En de CLB's moeten meer doen dan een scholenlijstje aan de jongere geven als hij of zij een andere school moet zoeken.

VSK heeft begrip voor de situatie van die scholen die geconfronteerd worden met elders verwijderde leerlingen, maar **vraagt toch aan de onderwijsminister en het Vlaams Parlement om de voorwaarden en controle op het weigeren van leerlingen strenger te maken.** Sommige jongeren kunnen nergens meer binnen of moeten vele kilometers afleggen naar school. De verschillen tussen de lokale afspraken zijn nu te groot.

De Vlaamse Scholierenkoepel verwacht ook van de schooldirecties dat ze 'volzetverklaren' meteen nadat de laatste leerling in de school, het leerjaar of de richting werd ingeschreven en niet op het moment van de eerste weigering, zoals nu meer dan eens het geval is.

3.4 Wie krijgt er voorrang?

De overgang van basis naar secundair onderwijs is een moment waarop de leerling samen met zijn ouders, zijn leraar en eventueel het CLB de school kiest die het beste aansluit bij zijn interesses en talenten. Maar enkel omdat je mama les geeft in een bepaalde school, zou jij daar voorrang krijgen. Dat is niet eerlijk tegenover andere leerlingen. **Meer dan de helft (56,81%) van de scholieren in de VSK-enquête vindt dat de school geen voorrang mag geven aan de kinderen van het personeel van de school.**

Ook waar de school gelegen is (mobiliteit) en waar vrienden naartoe gaan (sociale aspect) bepalen mee de schoolkeuze. De ene leerling wil net wel met zijn broer of zus op school zitten, en de andere niet. Maar de meeste scholieren kunnen leven met de voorrang voor broers en zussen van leerlingen die al op de school zitten. Ze vragen zich wel af hoe fair deze maatregel is.

55,74% van de bevroegde leerlingen vinden dat de secundaire school voorrang mag geven aan de kinderen die in het basisonderwijs zitten van dezelfde school. Jongeren willen zo lang mogelijk kunnen samenblijven met hun klasgenoten. Ze zien voordelen in de continuïteit. De leerlingen vragen zich wel af waarom deze voorrang nodig is als er toch genoeg plaats is. En ze verwachten bewijzen dat de beide scholen, basis en secundair werk maken van een divers schoolpubliek en ook kansarme leerlingen begeleiden naar succes.

3.5 Voorbehouden plaatsen (dubbele contingentering)?

Zoals een scholier zegt: 'De school is geen hotel met reserveringen'. **De scholierenkoepel twijfelt sterk aan de plicht voor alle scholen om plaatsen te reserveren voor bepaalde leerlingen.** In de onlinebevraging is de respons fiftyfifty. De voorbehouden plaatsen voor kansarme en kansrijke leerlingen hebben enkel effect als er een plaatstekort is en als er genoeg scholen zijn met eenzelfde studieaanbod. VSK kiest voor een andere aanpak en **vraagt nieuwe initiatieven die kansarme leerlingen helpen inschrijven en begeleiden in scholen met vooral kansrijke leerlingen.**

3.6 Vanaf wanneer inschrijven?

Dezelfde inschrijvingsperiodes over heel Vlaanderen zijn een goed idee. De Vlaamse Scholierenkoepel vraagt om **de vroegst toegelaten inschrijvingsdatum te verschuiven naar een tijdstip dat later in het schooljaar valt**, liefst aan het eind van het schooljaar: de leerlingen hebben dan wel of niet een getuigschrift, er is een advies van de klassenraad, het studiekeuzeproces krijgt zo meer tijd en ruimte.

3.7 Aanmelden?

In het gewoon secundair onderwijs is er voorlopig bijna nergens een tekort aan plaatsen. Maar ouders zijn ongerust, jagen elkaar op en besluiten te gaan kamperen. Terwijl er heel vaak geen probleem is. De scholieren vragen **een betrouwbaar informatiepunt over de capaciteit**. Leerlingen en hun ouders moeten kunnen weten hoeveel plaatsen er zijn.

Het tijdstip van aanmelden (de keuze voor een school kenbaar maken) blijft het overheersend ordeningscriterium in het secundair. Dat betekent dat je hoger op de lijst staat als je eerder je voorkeur voor een school hebt gemeld. Kansarme leerlingen hebben minder toegang tot aanmeldingssystemen (telefooncentrale, internet), zijn minder snel geïnformeerd over de procedure en hebben geen groot netwerk dat ze kunnen inschakelen.

4 Controle en sanctionering

De scholierenkoepel is niet tegen minder regels en verplichtingen voor de scholen, maar vraagt wel om de toepassing minder vrijblijvend te maken. De scholieren zijn voorstander van **een centrale elektronische registratie van inschrijvingen, volzetverklaringen en weigeringen**.

VSK ziet **een rol voor de verificateurs** in de controle van de toepassing van het inschrijvingsrecht en verwacht straffen voor scholen die het niet nauw nemen met de regels. Het is een noodzakelijk signaal voor de jongeren en voor de scholen.

Uit gesprekken met leerlingen blijkt dat ze het vaak niet zien zitten om samen met hun ouders via de Commissie inzake leerlingenrechten alsnog een poging te doen om een inschrijving af te dwingen. Eén van de redenen daarvoor is dat leerlingen geen zin hebben om een inschrijving in een school te forceren waarvan ze bij voorbaat beseffen dat ze er niet welkom zijn. De procedure en de verplaatsing naar Brussel vragen zelfredzaamheid en mobiliteit. De context waarbinnen het gesprek verloopt, vereist zelfzekerheid en assertiviteit. Het gaat om een openbare zitting en men hanteert juridisch taalgebruik. **VSK hoopt dat de minister werk maakt van het weghalen van de drempels rond de werking van de Commissie inzake leerlingenrechten en deze commissie beslissingsmacht geeft**. Een uitspraak is nu niet bindend, de leerling kan opnieuw naar de school in kwestie trekken, maar die is niet verplicht om hem toch in te schrijven.

De scholierenkoepel vraagt ook om te onderzoeken of de commissie kan tussenkomen in het geval van definitieve uitsluitingen. In dat kader stelde de Vlaamse Scholierenkoepel eerder al een externe en onafhankelijke beroepscommissie voor. Die instantie mag zich niet op het niveau van de school of de scholengemeenschap situeren en moet netoverschrijdend zijn. Het is belangrijk dat ze laagdrempelig en daarmee kosteloos is. Daarbovenop moet de commissie in alle transparantie te werk gaan.

5 Conclusie

De leerlingen verwachten van alle schoolbesturen solidariteit en samenwerking zodat alle scholen aan scholieren gelijke onderwijskansen kunnen bieden.

De Vlaamse Scholierenkoepel vraagt een vereenvoudigd en tegelijkertijd sterker inschrijvingsrecht.

- Werk een specifieke wetgeving, los van de regels voor het basisonderwijs, uit rond inschrijvingsrecht voor leerlingen in het secundair onderwijs.
- Maak het weigeren van elders uitgesloten leerlingen moeilijker.
- Schrap de voorrang voor kinderen van het personeel in het secundair onderwijs.

- Verplicht niet alle scholen tot dubbele contingentering.
- Geef opdracht voor initiatieven om kansarme leerlingen te helpen kiezen voor scholen met vooral kansrijke leerlingen.
- Verplaats de vroegste inschrijvingsdatum naar het einde van het schooljaar.
- Zorg voor een infopunt over capaciteit.
- Maak werk van een strenge controle en sanctionering.
- Organiseer een elektronische registratie van inschrijvingen, volzetverklaringen en weigeringen.
- Geef de verificatie een opdracht in het toezicht op de inschrijvingsdocumenten.
- Verbeter de werking van de Commissie inzake Leerlingenrechten.

6 Inspraaktraject

De lijst van de deelnemende scholen is een bijlage bij deze tekst.